

Martin Abrisketa. Idazlea

IÑIGO AZKONA

Oroimen historikoa haurren bidez

“Plentzian esperientzia ederra egin genuen institutuan. Liburua bertan aurkeztu ondoren, irakasleak etxean testigantzak bilatzeko agindu zien ikasleei. Historia pertsonal asko ekarri zituzten, birraitonenak-eta, sekulakoa izan zen. Euren familietan Martintxoren antzeko haur asko zeudela konturatu ziren, horrela deskubritu zuten gerra, etxeko eskutik. Material horrekin zerbait egin behar genuela iritzita, proiektu bat antolatu nahi dugu, gerrako haurrak eskoletara hitzaldiak ematera eraman eta gero haurren bidez familiaren historia jasotzeko”.

36ko gerraren eta erbestearen zoritxarrak jolas fantastiko moduan bizi izan zituen Martintxo haur irudimentsuaren pasadizoak bildu ditu Martin Abrisketak *La lengua de los secretos* liburuan. Aita du haur hura Abrisketak, eta harengana hurbiltzeko balio izan dio haren kontakizunak liburuan jasotzeak. Izen berria hartzeko ere profitatu du.

“Aitak zoriontsu bizi izan zuen gerra, jolas moduan”

Jabi Zabala

@sarean

Nola bizi izan zuen zure aitak gerra?

Galtzaileen aldean, hamar urteko haurra zelako, erdian daudenez ez baitute nola defendatu. Ondo pasatu zuen gerran, gozatu egin zuen. Denak babeslekura eta bera ortura joaten zen, hegazkinak ikustera. Gezurrezkoa zela uste zuen, fantasiak babestuta bizi izan zuen zoriontsu.

Jarrera hura agian babes modukoa zen, anker sumatzen zuen errealitatearen aurrian.

Bai, berak bazekien zer gertatzen zen, baina oskol modukoa asmatu zuen. Anaia zaharragoa bi aldiz zauritu zuten, gurasoek ez zitoten ezer kontatzen, baina gudarria zen auzoko batek gerrako kontuen berri ematen zion. Auzokoa gerran hil zuten, 20 urte zituela, baina handik gutxira haren gutun bat heldu zitzaion nire aitari, hil aurretik bidalia. Orduan auzokoak gutuna ilargitik igorri ziola pentsatu zuen aitak, jendea ez zela benetan hiltzen.

La vita è bella filmean bezala egin zuen?

Askotan aipatu didate hori, baina niretzat ez dira berdinak. Filmean aitak, egiaren jakitun izanik, gezurra asma-

tzen du haurrentzat. Hemen berak asmatu zuen fantasia eta hiru neba-arreba nahastu zituen. Hain inozoa edo akaso jakintsua izan zen, ezen jolas bihurtu zuen hura.

Erbestea etorri zen ondoren.

Santanderretik Frantziara eta han urte eta erdi, Alpeetako Tenay izeneko herri txiki batera iritsi ziren, bakarrik, gurasoengandik galduta. Han oso libre ibili ziren aita eta hiru neba-arrebak. Urte eta erdira itzuli ziren, beldur handiz... Haien gurasoek lau seme-alaba galduak zituzten gerran, denbora horretan ez baitzuten elkarren berririk izan... Galera handien historia da.

Itzuli zirenean noizbait esnatuko zen frankismoaren errealitateara.

Gerra osteko isiltasun izugarria aurkitu zuten. Tenayko jendeek beldur handiz utzi zieten itzultzen, Francoren eskue-tan zer gertatuko zitzairen beldur ziren. Santiago zubia oinez nola zeharkatu zuen gogoan du aitak. Berak pentsatzen zuen frankistek adarrak eta buztana izango zutela. Beldurrak jota, guardia bati ipurdia ukitu zion buztanik ote

MARTIN ABRISKETA UTZIA

zuen ikusteko. Bilbora heldu zirenean oso giro eskasa aurkitu zuten.

Imajinatzen dituzu Martintxo batzuk Sirian edo Iraken?

Bai, eta nahi gabe bilatzen ditut handik iristen zaizkigun irudietan. Behin erre-fuxiatu eremu bateko irudietan haur batzuk ikusi nituen erreportariena egiten, garaztailu eta erratz batekin alegiazko kamera eta mikrofonoak asmatuta, elkarrizketak egiten ari ziren. Arriskuak eta onurak ditu fantasiak: umetan gurasoek fantasiatik babesten zaituzte, ez dezazun, hegan egin dezakezula pentsatuta, bosgarren solairutik salto egin; baina aldi berean eragin onuragarria du fantasiak, erreallitatetik urruntzen zaitu.

La lengua de los secretos. Sekretuen hizkuntza zein da?

Euskara. Aitaren familian euskaraz mintzo ziren, baina euren inguruan, Abusu auzoan, erdaraz mintzo ziren beste guztiak. Etxe barneetara mugatzen zen euskara, aspalditik gainbeheran eta gainera debekatuta. Sekretuak hizkuntza horretan kontaktzen ziren, besteek ez ulertzeko. Beste esanahi bat ere badu, aita eta

Martin Abrisketa aitarekin, garai batean gerra-hegazkinek hartuta zuten zeruari begira. Aitak gerran izandako bizipena baliatu du Abrisketak 'La lengua de los secretos' idazteko.

bion arteko harremanaren ingurukoa. Liburua bera izan da elkar ezagutzeko erabili dugun bidea.

Aitarengana itzultzea izan da zuretzat?

Askori gertatu zaigu, hazten ari garen garaian nortasuna hartzeko aitarengandik aldentzea baina, denbora igarota, harengana itzuli beharra sentitzea. Zorionez garaiz itzuli nintzen, bere bizitza kontatzearen bidez, eta oso elkartzeko polita izan da. Momentu batean zahar-tzen ari zela ikusi nuen, bihotza makal eta oroimen arazoekin, eta gure arteko harremana osatu gabe joango ote zen beldur nintzen. Berak bazekien historia ederra zuela kontatzeko, baina galduko zuela, ezin genuen denborarik galdu. Hiru urteko bidea izan da, hari bidalitako kartekin osatu nuen nobela, eta berak egunero idazten zituen bere oroitzenak, badaezpada, biharamunean hiltzearen beldur. Biok elkarrekin aritu gara, liburua atera ondoren ere, aurkez-

penetan eta. Orain, hori guztia igarota, bera erlaxatu da eta honezkero oroimena galtzen hasi da.

Izena ere aldatu dizu nobelak, lotsa kontu batengatik.

Bai, liburuarekin hasi ginela aita eta izeba ez ziren eroso sentitzen beren ahoetan jartzen ari nintzen gauza batzuekin. Izenak aldatzea oso ondo etorri zitzai-gun, lasaiago ibili ziren handik aurrera. Abrisketa gure inguruko toki izena eta familiako abizena ere badelako, eta Martintxo, Barojaren Zalakinengatik. Hasieran ez nuen pentsatu liburuak ni ere izenez aldatuko ninduela baina, Martintxoren semea naizenez, izen berria hartu dut. Egia esan, lotsatia naiz eta ezizenak babestu nau.

Idazten zenuen lehendik ere.

Kazetaritzan aritu nintzen, baita telebista kamera eta gidoilari ere. Asko lagundu didate langintza horiek, idazten eta planoak irudikatzen. Azkenean nire kontara aurkitu dut nobelarekin. Hazten ere lagundu dit, Peter Pan xamarra izan nintzen urte luzez, eta nobelak familiarekin bat egiten lagundu dit. ■